

Egy Aegopis-populáció vizsgálata

irta: Agócsy Pál - Podani János

Észak-Jugoszláviában, Jezersko közelében a Természettudományi Múzeum kutatói talajcsapdákat helyeztek ki 1969.VII.15. és VIII.12. között. A csapdák kihelyezésének célja rovarfogás volt. A rovarok mellett nagyszámu csiga is került a talajcsapdába, amely anyagot dr. Horvatovich Sándor kolléga számunkra átengedte. Az anyagban jelentős mennyiségben fordult elő az Aegopis verticillus /Lam./ faj, mégpedig igen különböző fejlődési fokon lévő példányokban. A 176 példány közül 118 volt szemmel láthatóan fejletlen és csak 58 db. volt fejlett.

A terep, ahol az automatikus gyűjtés történt, 950 méter tszf. magasságban volt, enyhe déli lejtőn, ritkás fenyőerdőben. A talaj meszes, helyenként karsztos jellegű.

Az emberi beavatkozás nélkül hosszabb időn át automatikusan gyűjtő talajcsapdával tudomásunk szerint még nem gyűjtöttek. A módszer kiküszöböli a szubjektív válogatás esetleges hibáit. Óvatosságra int viszont, hogy talajcsapdába csak azok a csigák kerülhetnek, melyek az avarban, a talaj felszínén mászkálnak, és csak ritkán olyan fajok, amelyek, mondjuk, főleg lombozaton tartózkodnak.

A csapdázott anyagban 16 csigafajt találtunk /1. táblázat/. A példányszám kereken 300 volt. Az összes egyedek 58,6 %-át kitevő Aegopis verticillus /Lam./ anyag házáit egyenként megmértük és méretkategóriákba osztottuk. Az egyes csoportok testét felboncolva a genitáliát megvizsgáltuk és a csoportokra jellemző fejlődési állapotot rajzban rögzítettük.

A csoportok az alábbiak:

1. Egészen kicsi ház, legfeljebb 2,5 kanyarulattal
2. 3-4 kanyarulatot tartalmazó ház
3. 4-5 kanyarulatot tartalmazó ház
4. 5 vagy ennél több kanyarulatot tartalmazó ház

Az egyes csoportok genitáliáinak fejlődését a következőkben lehet összefoglalni:

1.csoport: az ivarszervek csak vékony, átlátszó csőszerű képletekből állanak. Viszonylag erős a penis-visszahúzó izom és már felismerhető a glandula hermaphroditica /1.ábra/.

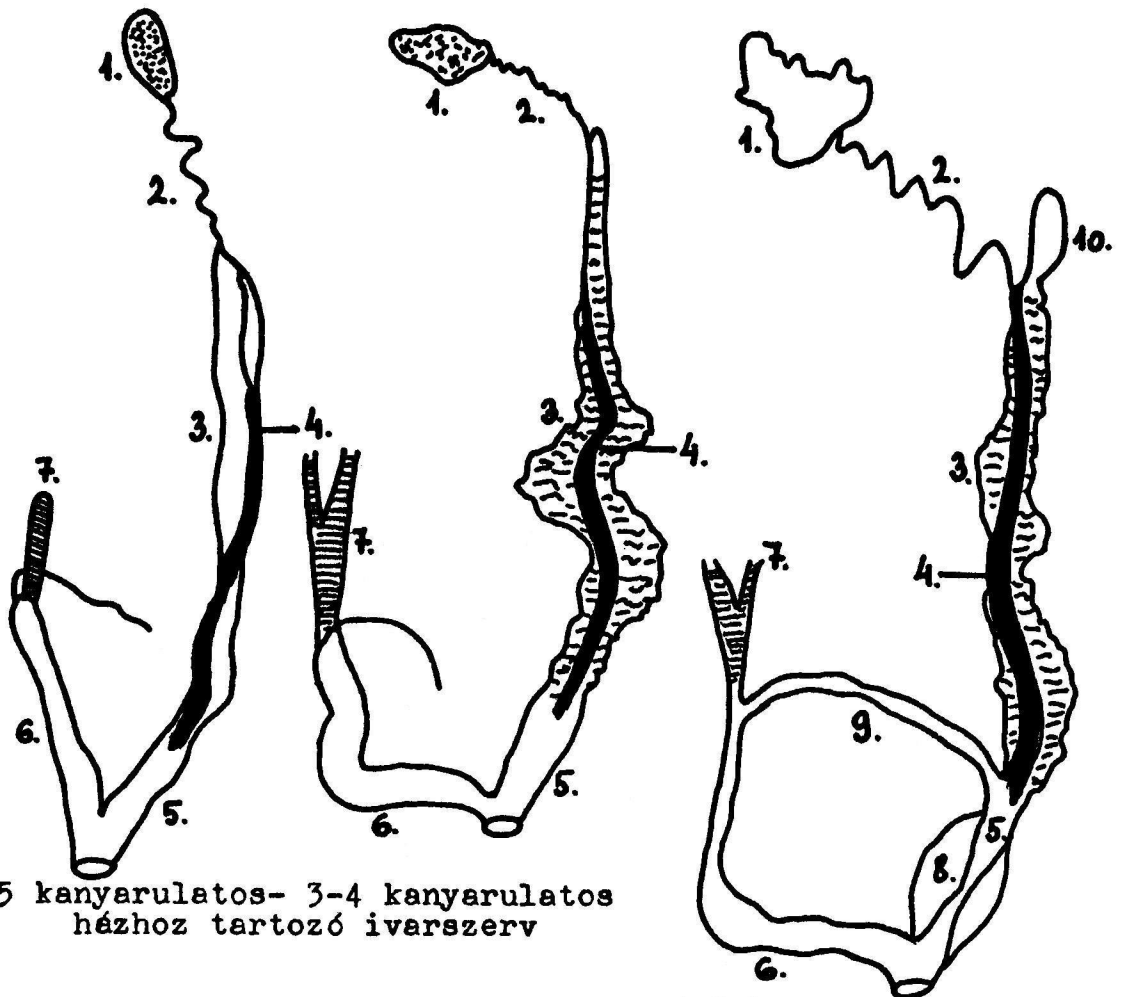
2.csoport: az ivarszervet jellemzi a prostata és az uterus differenciálódása és a penis jelentős fejlődése /2.ábra/.

3.csoport: megjelent a glandula albuminosa és a glandula hermaphroditica végső alakja kialakult. Megjelent a receptaculum seminis, de fala még vékony, hártyaszerű /3.ábra/.

4.csoport: a vizsgált ivarszervek közül mindössze egy érte el az irodalmi adatokban lerögzített formát. A többi, bár majdnem teljesen fejlett volt, vagy méretben vagy a szervrészek falvastagságában, pigmentáltságában némileg elmaradt attól /4.ábra/.

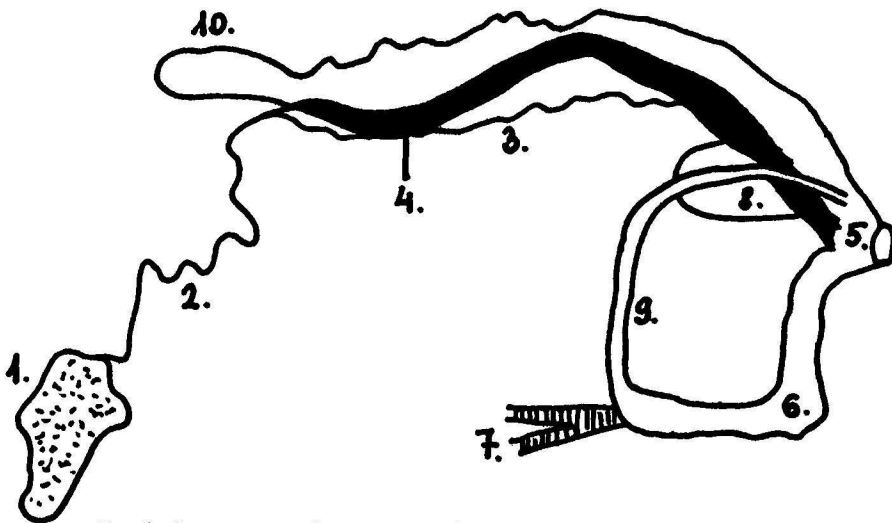
Hazai populációk ellenőrző vizsgálata kimutatta, hogy azonos naptári időszakban nálunk több a teljesen ivarérett, szaporodásképes példány, és a házuk kanyarulatai is átlagban magasabbak. A házméret szerint adultnak látszó egyedekből az ivarszerv alapján csak egy volt teljesen fejlettnak mondható. Ez lehet a magyarázata annak, hogy még nyár végén is sok egészen kicsi példányt lehet találni, mert a fejlődés szaporodásképes szakaszát is igen különböző időben érik el az egyes egyedek.

Minthogy a talajcsapdázás mind faunisztikai, mind pedig a fentiekhez hasonló vizsgálatokra alkalmasnak látszik, előnyösnek tartanánk, ha több alkalommal és helyen is történnének hasonló gyűjtések, esetleg kifejezetten malakológiai céllal

2,5 kanyarulatós- 3-4 kanyarulatós házhoz tartozó ivarszerv

4-5 kanyarulatós házhoz tartozó ivarszerv

5-6 kanyarulatós házhoz tartozó fejlett ivarszerv

Ábramagyarázat: 1.: glandula hermaphroditica /híműs mirigy/, 2.: ductus hermaphroditicus /híműs vezeték/, 3.: uterus /anyaméh/, 4.: spermaductus /hímcsirasejt vezeték/, 5.: vagina /hüvely/, 6.: penis /hímvesző/, 7.: musculus retractorius /hímvesző visszahúzó izom/, 8.: receptaculum seminis /párzótáska/, 9.: glandula albuminosa /fehérjemirigy/.

1. táblázat

	Össz pél- dány	Juv. egye- dek	Adult egye- dek	Popul. %-ában
1. Cochlostoma septemspirale	3		3	1
2. Discus perspectivus	3		3	1
3. Arion subfuscus	13		13	4,3
4. Aegopis verticillus	176	118	58	58,6
5. Aegopinella minor	8	2	6	2,6
6. Limax cinereoniger	17	7	10	5,6
7. Limacidae sp.	8	8		2,6
8. Cochlodina laminata	10		10	3,3
9. Iphigena ventricosa	4		4	1,3
10. Iphigena plicatula	1		1	0,3
11. Perforatella incarnata	12		12	4
12. Trichia filicina	16	6	10	5,3
13. Isognomostoma holosericum	4		4	1,3
14. Helicigona planospira	10	4	6	3,3
15. Isognomostoma isognomostoma	7		7	2,3
16. Helix pomatia	10	5	5	3,3